

“Lütfen Anneme İyi Bak” Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

M. Ertan GÖKMEN*
Medine PALA†

Öz: Bir toplumu tanımanın pek çok farklı yolu vardır. Bu yollardan birisi olan edebi eserler, özellikle yabancı dil sınıflarında öğrencinin dil gelişimine katkı sağlamanın yanı sıra kültürünü de daha doğal bir şekilde kavramasına yardımcı olmaktadır. Öğrenci edebi eserlerde geçen ifadeler ile hem hedef dili kolay bir şekilde edinme hem de hedef kültürdeki toplumun düşünce tarzı ve ifade şeklini anlama fırsatı elde etmiş olur. Ders ortamında kullanılacak edebi eser seçiminde eserin hedef kültürü ne derece yansıttığı, üzerine yoğun şekilde düşünülmesi gereken hususların başında gelmektedir. Budizm, Konfüçyanizm gibi inanç ve öğretilerden ciddi şekilde etkilenmiş Kore kültüründe, kadının toplumdaki yeri ve görevleri, geleneksel ayinler, Korelilerin yeme alışkanlıkları gibi temel öğeleri içerisinde zengin bir şekilde barındıran Shin Kyung Sook’un “Lütfen Anneme İyi Bak” adlı çalışması yabancı dil sınıflarında öğrencinin istifade edebileceği önemli yapıtlardandır. Öğrenciler bu eser aracılığı ile Korece kullanım becerilerini kültürel özellikler üzerinden de uygulama ve geliştirme olanağı bulabilecektir. Bu çalışmada, Korece öğretiminde öğrencilere kullanım örneği olarak bazı kültürel unsurlar ele alınmış, bu unsurların özellikleri incelenerek öğretim ortamında kullanılacak olanlara yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Lütfen Anneme İyi Bak, Modern Kore Edebiyatı, Edebiyat Öğretimi, Yabancı Dil Öğretimi, Korece Öğretimi

A Case Study On Usage of Literature in Korean Teaching in The Context Of “Please Look After Mom”

Abstract: There are many different ways to recognize a society. Literary works, which are one of these ways, help students to understand their culture in a more natural way as well as contribute to language learning especially in foreign language classes. With the expressions mentioned in the literary works, the student has the opportunity to acquire the target language easily and to understand the way of thinking and

* Prof.Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Kore Dili ve Edebiyatı A.D., megokmen@yahoo.com, egokmen@ankara.edu.tr

† Araş.Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Kore Dili ve Edebiyatı A.D., palam@ankara.edu.tr; Gönderim Tarihi: 24 Mayıs 2019, Kabul Tarihi: 15 Haziran 2019.

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

expression of the society in the target culture. In the selection of literary works to be used in the course environment, the degree to which the work reflects the target culture is one of the most important issues to be considered. Shin Kyung Sook's "Please Look After Mom" novel, which contains rich elements of Korean culture and women's place and duties, traditional rituals and Korean eating habits, is heavily influenced by beliefs and teachings such as Buddhism and Confucianism. Through this work, students will have the opportunity to practice and develop their use of Korean skills through cultural characteristics. In this study, some cultural elements are used as examples of usage in Korean teaching, and the features of these elements are examined and the ones that can be used in the teaching environment are included.

Key Words: Please Look After Mom, Modern Korean Literature, Literature Education, Foreign Language Teaching, Korean Teaching

Giriş

Özellikle Asya kültüründe cinsiyetlere has belirli toplumsal görevler bulunmaktadır. Kadının ve erkeğin görevlerinin keskin çizgilerle ayrıştığı ve Asya Kültürü, Doğu Kültürü olarak tanımlanan bu kültürde, genel itibarıyla bakıldığında kadının daha çok ev işleri ve çocuk yetiştirmede, erkeğin ise ev dışındaki işlerde, eve yemek getirme gibi görevlerde daha aktif olduğu görülmektedir.

"Lütfen Anneme İyi Bak" adlı eserde hala Konfüçyüs etkilerinin izlerinin görüldüğü Kore kültüründe kadının, daha da önemlisi bir annenin yeri tasvir edilmektedir. Eşiyle yaş günlerini kutlamak üzere çocuklarının bulunduğu Seul şehrine giden kadın, kocasının ihmali sonucu Kore'nin en kalabalık metro istasyonlarından biri olan Seul Metro İstasyonu'nda kaybolur. Annenin kayboluşu ile birlikte aile bireyleri ona karşı davranışlarını yeniden gözden geçirip kendilerini sorguya çekerler. Dört ana bölümden oluşan eserin her bir bölümü farklı kişilerin iç hesaplaşması ya da bakış açısı çerçevesinde okuyucuya sunulmaktadır. Bu bölümlere ek olarak verilen son bölümde ise İtalya'ya giden büyük kızı Çihon'un Vatikan'da bir kilisede annesine karşı olan vefakârsızlığını düşünüp bundan pişmanlık duyması (Altundağ, 2013:436) üzerinedir.

Bu çalışmada, Koreli yazar Shin Kyung Sook tarafından 2008 yılında kaleme alınmış ve döneminin en çok satanları arasında

bulunan "Lütfen Anneme İyi Bak" adlı eserde geçen kültürel öğelerin sınıf ortamında öğrenciye ne şekilde verileceği konusunda öneriler sunulacaktır. Eser günümüz Kore kültürüne ait geleneklerin dayandığı kökenlere ışık tuttuğundan, öğrencilerin Kore'nin toplumsal ve kültürel yapısını anlamasında pek çok öğeyi rahatlıkla bulabilmesini sağlamaktadır. Ayrıca eserde olay örgüsünün etrafında döndüğü Koreli anne figürü ile Türk anne figürünün, dolayısıyla kadın temasının benzerlik göstermesi çalışmada bu eserin konu edilmesine neden olan gerekçelerdendir.

Eserde Ortaya Çıkan Kültürel Öğeler

Yabancı dil sınıflarında işlemek üzere seçilecek eserlerde dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de eserin hedef kültüre ait materyalleri ne ölçüde içinde barındırdığıdır. "Lütfen Anneme İyi Bak" adlı eser, basım yılı olan 2008 yılında Kore'de en çok satanlar listesinde yer alıp, ülke dışında da otuzdan fazla dile çevrilerek evrensel bir ün yakalamıştır (Yun, 2014). Eserde Kore kültürüne ait izler ve Kore kültüründeki kadın rolünün içerdiği anlamsal, toplumsal ve işlevsel unsurlar, anne rolündeki başkarakter Park Sonyo, eşi, büyük kızı ve büyük oğlu üzerinden aktarılmaktadır. Eserde yer alan karakterler ailesi için her türlü fedakârlığa göğüs geren bir anne, annesini iyi yaşatma hayalleri taşıyan en büyük erkek evlat Hyong-çol, kayboluncaya değin annesi hakkında detaylı bilgilere sahip olmayan kız evlat Çihon ve karısı kaybolduktan sonra onun değerini anlayan bir koca şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Doğu ve Batı toplumları düşünce ve kültürel yönden birbirinden oldukça farklı değerlere sahiptir. İki kültür arasındaki açık ara farklılığı, *Batılılar daha çok kendilerini anlamakla ilgilenirler ve adalet uğruna uyumu kurban etmeye hazırdırlar. Doğulular hiyerarşiyi ve grup denetimini kabul ederler* tanımlaması ile dile getiren Nisbett (2017:70)'in çalışmasından da anlamak mümkündür. Doğu toplumlarında oluşturulan bu hiyerarşi ve görev/sorumluluk paylaşımının yürütülen herhangi bir işi daha seri bir şekilde çözüme kavuşturmada fayda sağlayacağına inanılmaktadır. Doğu kültürünün keskin çizgilerinden nasibini almış olan Kore kültüründe de kadın ve erkeğe biçilmiş belirli görevler bulunmaktadır. Romandaki olay örgüsünün üzerinde döndüğü başkarakter Park Sonyo, bir kadın olarak eş, anne, gelin gibi çeşitli

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

rollere sahiptir. Bu rollerin her birinin gerektirdiği sorumlulukları eksiksiz yerine getirmek için uğraşan Park Sonyo, kendisinden ne kadar ödün verirse versin hak ettiği değeri çevresinden görememekte, yaptığı işleri kültürel zorunluluklar çerçevesinde zaten yapması gerektiği düşünülmektedir.

Herkes gelmeden birkaç gün önce taze kimçi yapar, et almak için markete gider, fazladan dış macunu ve dış fırçası alırdı. (s: 12)

Ataerkil aile yapısının sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkan kadının geri plana itilmesi ve ev işlerinin neredeyse tamamını üstlenmesi durumu, eserin kahramanı Park Sonyo'nun ailenin bir araya geldiği özel günlerde yaptığı hazırlıklarda da hissedilmektedir. Annenin doğal bir görev olarak ve herhangi bir sorgulamaya bile gerek duymadan bu hazırlıkları tek başına tamamlamaya çalışmasının diğer aile bireyleri tarafından normal karşılandığı anlaşılmaktadır.

"Evet. Bana 'Dolunay Hasat Zamanı'nda tüm aile evimize gelecek, pencereleri kirli görmesinler' diyordu. (s: 97)

Bunun getirilerinden birisi olarak toplumsal rolleri gereği ev işlerinde aktif olan kadından gün içerisinde yemekleri pişirerek aile bireylerini doyurması ya da yazlık, kışlık yiyecek ihtiyaçları hazırlıklarını yapması beklenmektedir. Bu beklenti bir zorunluluk olarak değerlendirilebileceği gibi, aynı zamanda bir görev, bir sorumluluk ya da doğal bir yük olarak da düşünülmektedir.

Annenin evi adeta bir fabrika gibiydi; soslar, mayalanmış soya ezmesi yapar, pirinç ayıklar, böylece sene boyunca tüm aileye yetecek kadar erzak hazırlamış olurdu. (s: 12)

...

Eskisi gibi, annenin karşısına oturup sessizce pilav ve pançan¹ yemeye koyuldun. Annen ayrıca kimçi², kısık ateşte pişirilmiş tofu, ançüez sotesi ve kızartılmış deniz yosunu da yapmıştı. Eskiden yaptığı gibi pilavı bir parça deniz yosununa sarıp sana uzattığında alıp yedin. (s: 32)

Bir anne ve bir eş olarak sadece çekirdek aile üyelerinin yeme ihtiyacı ile ilgilenmekle kalmayan kadın, aynı zamanda bir gelin olarak da aile içerisinde özel gün ya da toplantılarda yemek

¹ Kore'de ana yemeğin yanında meze olarak verilen yan yemeklere verilen genel ad.

² Genellikle Çin lahanası ile yapılan fakat salatalık, turp gibi pek çok türü bulunan geleneksel Kore turşusu.

organizasyonu ile ilgilenmekle yükümlüdür. Çekirdek aile dışında kalan geniş aile bireylerinin de dahil olduğu bu tür toplantılarda evin gelini konumundaki kadından her şeyi büyük bir özen ve düzen içerisinde yapması beklenmektedir.

Babanın kız kardeşi homurdanarak "Ayın masasına koyulacak yiyeceklerin özenle hazırlanması gerekir." demişti. (s: 46)

Kore'de geleneksel olarak, ailenin en üst kuşağındaki en büyük erkeğin evinde toplanılan geleneksel ayin günlerinde, ayinlerin sürdüğü günler boyunca en büyük erkeğin evinde konaklanır ve eşinin yaptığı yemek ve ikramlar yenilmektedir. Romanda başkahraman Park Sonyo'nun eşi de evin en büyük erkek oğlu olması nedeniyle özel günlerdeki toplantılara ev sahipliği yaptığı ve Park Sonyo'nun yemekleri hazırlamakla görevli olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıdaki örnekte de görüldüğü üzere, gelin konumundaki Park Sonyo, görünmesi tarafından ayin sofrasına özen göstermemekle itham edilmektedir. Bir başka deyişle, Park Sonyo önemli toplumsal rollerinden biri olan "gelin" rolünün yerine getirmesindeki yeterlilik/yetersizlik eleştirilerine maruz kalmaktadır.

Kore toplumunda keskin bir şekilde hissedilen ast-üst ilişkisi mevcuttur ve bu durumu hayatın her kademesinde görmek olağandır. Aile bireylerinin birbirlerine karşı davranışlarını da belirleyen bu düzen, uyulmadığı takdirde sonuçları toplumdan dışlanmalara kadar varacak kadar katı yaptırımları içerisinde barındırmaktadır. Bu ilişkiye göre yaşça küçük olan kişiler kendilerinden yaş ve kıdem bakımından büyük olanlara karşı saygılı olur ve hürmette kusur etmemek için gayret gösterir. Fakat Kore toplumunda erkek çocuğa, özellikle de ailede dünyaya gelen en büyük erkek çocuğa verilen önem bu durumla zıt bir düzeni beraberinde getirmektedir. Bu durum ev işlerinden aile fertlerinin bakımına kadar sayısız görevi üstlenmiş olan anneye üstü örtük yeni bir görevi daha yüklemektedir. Bu durum Altundağ (2013)'ın Jang ve Marriam (2004)'a gönderme yaptığı çalışmasında "Kore toplumunda kadın konumunun Konfüçyanizme göre belirlendiği ve kadınların genel olarak aile içinde erkeklerin ve erkek evlatların yardımcısı olarak görüldüğü belirtilmektedir." şeklinde geçmektedir. En büyük erkek çocuğun annesi konumundaki Park Sonyo'nun da toplumsal olarak kabul görmüş bu kültürel kural

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

gereği, evde ailenin reisi olarak görülen babanın yokluğunda onun sahip olduğu tüm yetkileri oğlu Hyong-çol'e devrettiği görülmektedir.

Babasının evde olmadığı süre boyunca, annesi Hyong-çol'u şımarttı. Babasının bisikletini sürmesine müsaade etti. Ona babasının şiltesini verdi, babasının battaniyesiyle örttü üstünü. Yemeklerini babasının pilav kasesinde verdi. Çorba kasesini önce hep onun önüne koydu. (s: 88)

Kore'de Choson Hanedanlığı³ döneminde ülkedeki pek çok işleyiş ve düşünce yapısında baskın bir şekilde kendini hissettiren Konfüçyanizm öğretisinin etkisi ile ailenin soyunun devamlılığı ve atalara karşı hayırlı evlat olma ilkesi benimsenmeye başlanmıştır. Bu nedenle bir ailede dünyaya gelen erkek çocuk, o ailedeki soyun devamını sağlayacağı düşünüldüğü için değerli görülmüş, özellikle evin en büyük erkek çocuğunun evin içerisinde mutlak saygı gören ve tartışmasız bir ağırlık atfedilen bir mertebesi oluşmaya başlamıştır. Bu mertebenin çocuğa pek çok sorumluluk yüklemesinin yanı sıra aile içerisindeki konumu ve saygınlığı bakımından çeşitli getirileri de bulunmaktadır. Öyle ki söz konusu saygı sadece en büyük erkek çocuğa değil onu dünyaya getiren anneye kadar gösterilmektedir. Çünkü anne kocasının soyunu devam ettirme anlamında görevini yerine getirerek ve soyun devamlılığını mümkün kıldığı için saygı görmeye hak kazanmaktadır.

Başarılı olmak ve annene daha iyi yaşam koşulları sağlamak istediğinden söz ederdi. (s: 21)

Ailemiz zaten mahvolmuş, en büyüğümüzün en büyük oğlunun hayatta kalması gerek" demişti. Ailen yok olduğu için hayatta kalıp aile mezarlığına bakman ve geleneksel ayinleri düzenlemen gerekiyordu. (s: 126)

Yukarıdaki iki örnekte en büyük erkek çocuk olmanın sorumluluklarına vurgu yapılmaktadır. Bunlardan ilkinin ebeveynlere bakmak, onlara iyi olanaklar sağlamakla yükümlü olmak üzerine olduğu görülmektedir. Annesinin kendisine karşı göstermiş olduğu tüm fedakârlıkların bir karşılığı ve evin en büyük erkek çocuğu olmanın vermiş olduğu sorumlulukla birlikte Hyong-çol, üniversitede iyi bir bölüm okuyup mezun olduktan sonra annesini iyi koşullarda yaşatma arzusu taşımaktadır. İlk örnekte

³ 1392-1910 yılları arasında hüküm sürmüş hanedanlık.

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

hayatta olan ebeveynlere karşı bir hayırlı evlat davranışı sergileme sorumluluğu vurgulanırken, ikinci örnekte adeta hayırlı evlat olmanın ömür boyu süren bir görev olduğunu vurgular nitelikte, hayatını kaybeden büyüklere düzenlenecek olan ayinlere kadar en büyük erkek çocuğun sorumluluğunda olduğu anlatılmaktadır. Evden ara ara yaptığı kaçamakları adet haline getirmiş başkarakterin kocası, bir gün bu kaçamaklardan bıkip karakola amcasının yanına gittiğinde amcası tarafından, hayatta kalması ve geleneksel ayinleri yürütmesi gerektiği konusunda telkinde bulunulmuştur. Günümüzde artan hayat masraflarından dolayı çekirdek aile bireyleri düzeyinde kutlanılması sürdürülen geleneksel ayinler, önceleri geniş aile şeklinde yaşandığı için sülalede hayatını kaybetmiş tüm aile bireyleri için yapılmakta ve yine bunun sorumluluğu da sülaledeki en büyük erkek çocuğa verilmekteydi.

Kore toplumunda "kadın" algısı üzerine kurgulanmış olan eser, evin annesinin kaybolması sonucunda aile içerisinde yaşanan duygusal gel-gitleri Kore toplumunun dünü ve bugünü ile harmanlayarak okuyucuya sunmaktadır. Eser, kültürel öğeleri barındırması bakımından kitabın genel bir değerlendirilmesi yapıldığında, Kore kültürü üzerine oldukça zengin içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Eser günlük yaşamın telaşına kapılmış insanoğlunun bireysel olarak iç dünyasını sorgulaması ve sevdiklerine olan yaklaşımlarını yeniden gözden geçirmesini sağlamaktadır.

Eserdeki Kültürel Öğelerin Sınıf Ortamına Taşınması

Yabancı dil öğretim sürecinde dil öğretimi, kültür öğretimi ve edebiyat öğretimi şeklindeki üç yaklaşımın birbirinden beslendiği göze çarpmaktadır. Bu yaklaşımlar yabancı dil öğretimi esnasında eş zamanlı olarak farklı yönlerde dil öğrenimini desteklemektedir. Örneğin kültür öğretimi esnasından edebi eserlerde yer alan metinlerden faydalanılırken aynı zamanda dil öğretiminin de gerçekleşmesi kaçınılmazdır.

Edebi eserlerde bu konuyu destekleyecek pek çok tür olduğu için, gerek günlük dilin doğal şekilde nasıl konuşulacağı gerekse ders esnasında öğrenilen kelime ve eklerin daha iyi pekişmesi bakımından faydalı olmaktadır. Edebi eserler sadece bununla kalmayıp hedef dilin kültürüne has bilgiler de barındırmaktadır.

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

Derste işlenmesi öngörülen eserin seçiminde *metinlerin bilimsel açıdan incelenmesi, bilimsel hataların olmaması, programdaki hedeflerle tutarlı bilgi ve becerilerin aktarılması önemlidir* (Demirel, 2015:41). Öyle ki, bu bilgilerin eksikliği hedef kültürü anlamada sıkıntılar doğurabilir, öğrenenin dil öğrenim sürecinde karşılaştığı ve anlamlandıramadığı bir kalıba bürünebilir. Öncelikle, bu sorunu ortadan kaldırmak için hedef kültürü öğrencinin içinde yetiştiği kültür ile mukayese edilerek farklılık ya da benzerlik yönünden karşılaştırarak öğrenciye sunmak gerekmektedir.

Annenin memleketinde geleneksel ayın masalarında mutlaka tırpana balığı bulunurdu. Annen tüm seneyi geleneksel ayinlere göre biçimlendirirdi. Ayınlar bir kez ilkbaharda, ikişer kez de yazın ve kışın yapılırdı. Yılbaşını ve Dolunay Hasat Zamanı'nı da sayacak olursak, annen senede yedi kere kuyunun yanına geçip tırpana balığı temizlerdi. (s: 45)

Yukarıdaki alıntı sınıf ortamında Kore ve Türkiye arasındaki kültür mukayesesi için öğrencide ilgi uyandıracığı ve ana kültür ile kolaylıkla karşılaştırma yapılabilmesi yönünden uygun bir örnektir. Kore kültüründe yüzyıllardır yer edinmiş geleneksel bayramların başında gelen ve ay takvimine göre kutlanmakta olan Yeni Yıl (설날/Sollal) ve Hasat Bayramı (추석/Çusok) aile fertlerinin memleketlerine giderek akrabaları ile birlikte kutladıkları önemli günlerdendir. Bu günlerde tüm akrabalar birlikte vakit geçirerek geleneksel yemeklerini yiyip, hediyeleşmektedir. Ayrıca bugünlerde ataları anma töreni olarak adlandırılan, kaybettikleri yakınlarına saygı ve yad etme niteliğinde bir merasim de düzenlenmektedir. Tüm bu bilgilere bakıldığında bu iki özel günün Türk öğrencilerin içinde yetiştiği kültürde de mevcut olan bayramlar ve bayram süresince takip edilen gelenek- görenekler bakımından oldukça benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bu benzerlikten hareketle konuya ilgisi çekilen Türk öğrencinin, Türk ve Kore kültüründe törenler arasındaki benzer yönleri aktararak öğrencinin konuyu doğru bir zeminde kavraması, sözcükleri zihninde tutabilmesi ve bu konuların işlendiği ders içeriklerindeki kazanımları doğru bir şekilde uygulamasını beraberinde getirecektir.

"Lütfen Anneme İyi Bak" adlı eser annenin kaybolması ve o ana kadar varlığının onlar için ne ifade ettiğinin farkında olmayan aile bireylerinin kendileri ile hesaplaşmaları bakımından evrensel

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

bazı özellikler de taşımaktadır. Bu itibarla, eser yabancı dil sınıflarında işlendiğinde her ne kadar öğrenciler için yabancı edebiyat olsa da bu noktadan bir duygu birliği yakalanacağından öğrencinin eser ile bir bağ kurması kolaylaşır. Eserin öğrenciyi kendine çekmesiyle, öğrencinin daha önceki derslerde öğrenmiş olduğu Kore kültürüne ait bilgilerin kullanılmaya başlanması, eserin analizi ve içinde barındırdığı örtük kültürel noktaları yakalamada etkili olacaktır.

Annen erkek kardeşinden söz ederken hep "dayın" derdi. (s: 31)

Alıntıda geçen "dayı" kelimesinin Korece karşılığına baktığımızda 외삼촌/wösamçon/ şeklinde bir karşılığı olduğu görülmektedir. İlk hecedeki "wö" sesletimi "dış" anlamına gelmektedir ve genellikle anne tarafından olan akrabalara yönelik kullanılan hitapların başına eklenmektedir. Kore toplumunda Konfüçyanizmin etkisi ile baskın olan ataerkil aile yapısında soy babadan devam etmektedir ve buna bağlı olarak anne tarafından olan akrabalar bunun dışında kalmaktadır. Dolayısıyla öğrencinin bu ayrımı bilmesi hem hitapların önüne "wö" sözcüğü eklenmişse anne tarafından bir yakın akrabadan söz ediliyor olduğunu anlamasına yardımcı olacak, hem de Konfüçyanizmin Kore aile yapısına etkileri hususunda bir konuyu daha ayırt etmesine olanak sağlayacaktır.

Her ülkenin etrafında toplandığı, kendine has değer yargılarının olduğu su götürmez bir gerçektir. Bu değer yargıları muhakkak ki, edebi eserlerde de kendine yer ediniyor, okuyucuya o ülkeyi daha iyi kavrayabilme adına ipuçları sunmaktadır. "Lütfen Anneme İyi Bak" adlı esere bakıldığında kolektivist toplum algısı, aile kavramı gibi Kore'nin belli başlı değer yargılarını içerdiği ve okuyucuya anlaşılır bir şekilde aktardığı görülmektedir (Yun, 2014: 217).

Sen ve kardeşlerin yaş günleri ve diğer kutlamalar için ailenin Çongup'taki evine giderdiniz. Kutlamalarda yakın akrabalarla birlikte toplam yirmi iki kişi bulunurdu. Annen tüm çocuklarının ve torunlarının eve doluşmasından çok hoşlanırdı. (s: 12)

Yukarıdaki örnekte, özel günlerde aile bireylerinden akrabalara kadar yakınların bir araya geldiği ve bu toplanmadan duyulan mutluluk dile getirilmektedir. Kore toplumunda aile

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

kavramına verilen önem ve özel günlerin kutlandığı süre boyunca aynı çatı altında olmak bireylerdeki birlik beraberlik duygusunu yeniden canlandırmaktadır. Bu alıntıdan hareketle, öğrenciye Kore toplumunun aile kavramına verdiği önemle birlikte düzenli olarak kutladıkları geleneksel günlerin olduğu bilgisini de beraberinde vermek mümkündür.

Kore değişen ve gelişen dinamikleri ile birlikte geçmişten günümüze pek çok değişim yaşamıştır ve tüm toplumlarda olduğu gibi halen de modern yaşamın getirdiği düzene hızla ayak uydurmaktadır. Geçmişte sahip olduğu geleneksel aile yapısı itibariyle tarıma dayalı bir toplum olduğu için tarımsal faaliyetlerde insan gücü gerektiğinden aileler daha fazla çocuk sahibi olma eğilimindeydi.

Beş çocuklu bir ailenin 3. çocuğu olarak, iki ağabeyin evden ayrıldığında annenin ne kadar üzüldüğüne, acı çektiğine ve endişelendiğine şahit oldun. (s: 21)

Yukarıda bahsi geçen beş çocuklu bir aile ortamını günümüz Kore ailesinde görmek oldukça güçtür. Sanayileşmenin artması, kadının iş hayatına dahil olması, çocuğun bakım ve eğitim masraflarının aile bütçesine olan zorlayıcı etkisi gibi nedenlerden dolayı çok çocuk sahibi olma eğilimi eski zamanlara kıyasla günümüzde tersi bir hal almıştır. Kore toplumundaki rekabetçi yapının getirdiği "en iyi olma" çabası, kimilerine göre zorunluluğu, özellikle çocuğun eğitimi konusunda aileleri ciddi şekilde masrafa sürüklemektedir. Dış dünyadan bakıldığında tam olarak anlamlandırılmayan bu rekabetçi ortam, Kore'nin coğrafi yapısı itibariyle ele alınıp değerlendirilerek öğrenciye sunulduğunda daha anlaşılır bir hal alacaktır. Yüz ölçümü bakımından yeterince genişliğe sahip olmayan, coğrafyanın çok engebeli olduğu, kara yolu ile diğer ülkelerle bağlantısı bulunmayan bir ülke olduğu göz önünde bulundurulduğunda, iş yerinde iyi bir konuma sahip olmak isteyenler için bu ortamda mücadele etme dışında pek alternatifleri olmadığı bir gerçektir.

Hyong-çol'un böylesine hızlı bir biçimde terfi etmek için ne tür bir dümen çevirdiğini anlamadığını, çünkü onun Yonsei ya da Koryo Üniversitesi mezunu olmadığını söylemişti. Bu iki üniversite şirketteki esaslı kişilerin mezun olduğu okullardı. (s: 84)

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

Eserde Kore'nin önde gelen ilk üç üniversitesinden ikisinin adının geçtiği görülmektedir. Eserin geneli itibariyle küçük bir ayrıntı gibi gözükse de bu bilgi, öğrencilerde Kore'de bulunan üniversiteler üzerine bir merak duygusu oluşturacak, Kore'de eğitim hayatını deneyimlemek isteyenler için fayda sağlayacaktır.

Eser sınıf ortamında işlenmeden önce yazarın hayatı ve edebi kişiliği, sonrasında dönemin tarihsel arka planı konusunda bilgi verilip öğrencinin esere aşına olması sağlanmalıdır. Tarihi arka plan daha çok savaş dönemi eserlerinde gerekli görülse de, toplumların sürekli değişim ve gelişim gösterdiği günümüze vurgu yapan eserlerde de o günün dünyasını algılamaya ihtiyaç vardır. "Lütfen Anneme İyi Bak" adlı eserde geçen olayların genel itibariyle günümüze yakın tarihlerde meydana geldiği görülmektedir. Eserin bazı bölümlerinde Kore Savaşı yıllarına yapılan göndermeler bulunduğu için öğreticinin ve öğrencinin bu dönem hakkında da bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Baban eskiden herkesin böyle yaptığını söylüyor. Çünkü o zamanlar bebekler ilk üç ayı zor çıkarırlarmış. Aileleri resmi doğum ilanı çıkarmadan önce birkaç sene beklerlermiş. (s: 12)

Yukarıdaki örneğe bakıldığında gerek savaş döneminin sıkıntıları gerekse ülkedeki tıbbi imkânsızlıklardan kaynaklı çocukların uzun yaşayamadıkları vurgulanmaktadır. Öyle ki, aileler için çocukların hayatta kalma olasılığı ölme olasılığından daha düşük olduğundan resmi doğum ilanı çıkarmak için acele edilmemektedir. Bu durumun izlerinin mevcut Kore toplumuna kadar taşındığı görülmektedir. Çocukların doğumlarının 100. gününün büyük törenlerle kutlandığı günümüzde bu geleneğin temelini dayandığı nokta itibariyle çocuğun yüz günü aştıktan sonra hayatta kalma ihtimalinin yükseldiği anlamına geldiğini bilmek, yabancı dil sınıflarındaki öğrencilerin geleneksel ve modern Kore kültürü arasındaki bağlantıyı yakalayabilmesine yardımcı olacaktır.

Kore Savaşı sonrasında ciddi şekilde açlıkla mücadele etmek zorunda kalan Kore toplumunda yemek çok önemli hale gelmiştir. Öyle ki, günümüzde bir selamlama şekline dönüşüp, birbirleriyle karşılaştıklarında "Nasılsın?" sorusunun yerini "Yemek yedin mi?" soru almıştır. Günümüz Kore'sinde halkın tüm öğün vakitlerine riayet ettikleri görülmektedir. Bu durum eserde kendisi okuma

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

yazma bilmediği için kızının yardımıyla oğluna mektup yazdıran annenin oğluna gönderdiği bütün mektuplarda son sözlerini yemek yemesi konusunda bir tembihte bulunarak bitirmesinden de anlaşılmaktadır.

Son sözleriye hep aynı olurdu: "Yemek yemeyi ihmal etme. Annen." (s: 21)

Bir başka bölümde köpeklerini bağlama gerekçesini anlatan Park Sonyo, bağlama sebebini şu dizelerle dile getirmektedir,

Bağlamasam nereye gideceğini ya da birisinin onu yakalayıp yiyip yemeyeceğini bilemezdim. (s: 52)

Kore Savaşı esnasında büyük açlık ve yoklukla mücadele etmek zorunda kalan Kore halkı, yaşlıların ve çocukların gıda eksikliğine bağlı olarak rahatsızlanmaları ya da hayatlarını yitirmelerini bir nebze olsun önleyebilmek için çevrede bulunan otları ve köpekleri yemek durumunda kalmıştır. Eserde geçen bu gönderme günümüzde Kore'nin bazı bölgelerinde köpek etinin yeniliyor olmasının altında yatan sebeplere bağlı olarak Kore Savaşı'nda halkın ne denli zorluklarla mücadele ettiğinin anlaşılması bakımından öğretici niteliktedir. Kore'nin içinden geçtiği sıkıntılı dönemi bilmek, eserdeki olayların geçtiği dönemle karşılaştırma yaparak Kore'nin gelişim sürecini anlama noktasında da fayda sağlayacaktır.

Hızla değişmekte olan yenedünya dinamiklerine ayak uydurmakta geri kalmayan günümüz Kore toplumunda insanlar oldukça stresli ve hızlı bir yaşam sürdürmektedir. Buna bağlı olarak düğün, geleneksel ayin ve toplantılar gibi hayatlarındaki bazı özel gün ve törenlerde süre bakımından kısaltmaya ya da ev dışında kutlayarak daha az vakit ayırma yoluna girmektedir.

Bir ara çocuklar Çongup'a ziyaretlerini azaltınca, annenle baban Seul'e daha sık gelmeye başlamışlardı. Bu yüzden, artık yaş günleri dışarıda yemek yiyerek kutlanır hale gelmişti. (s: 12)

Aile bireylerinin bir arada bulunmasına önem verilen özel günlerde, yeni neslin iş hayatına atılmasıyla birlikte toplanmak gittikçe güç bir hal almaktadır. Seul başta olmak üzere büyük şehirlerde iyi bir konumda çalışmayı hedef edinmiş yeni nesil Koreliler için vakit darlığı ve buna bağlı olarak bir koşuşturma ve

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

rekabet ortamı oluşmaktadır. Örnekte de belirtildiği gibi, kutlama ve ayinler için memleketlerine gitmekte güçlük çeken gençlerin üzerindeki yükü hafifletmek isteyen bazı ebeveynler memleketlerinden çocuklarının yaşadığı büyük şehirlere giderek kutlamaları birlikte gerçekleştirir hale gelmiştir. Ayinler esnasında hazırlanması gereken geleneksel sofranın düzeninin uğraştırıcı zahmetinden kaçınarak, bu konuda çok vakit harcamak istemeyen günümüz insanı yemeklerini de genellikle dışarıda yemeği tercih etmektedir. Kitapta bahsi geçen bu konu özellikle yakın zamanda Kore yaşamını deneyimleyecek olan öğrencilerin dışarıda yemek yeme alışkanlığına sahip Kore halkı ile karşılaştıklarında aklında oluşabilecek soru işaretlerine de ışık tutmuş olacaktır.

Dolunay hasat zamanı birkaç gün sürüyordu. Gazeteler bu seneki tatilde her zamankinden daha fazla insanın yurtdışına gideceğini yazıp duruyordu. Oysa birkaç sene öncesine dek tatillerde yurtdışına gidenler eleştirilirdi. Şimdiyse herkes küstah küstah "Atalarımız, geri döneceğiz, merak etmeyin" diyor, soluğu havaalanında alıyordu. İnsanlar ilk başlarda geleneksel ayinleri devre mülklerde yapmaya başladıklarında atalarının ruhlarının onları bulamayacağı endişesine kapılmışlardı, ama artık herkes bulduğu ilk uçağa atlayıp bir yerlere tüyüyordu. (s: 94)

Bir önceki örnekle bağlantılı olarak yukarıdaki örnek de, günümüz Kore toplumunun özel günlere atfettiği önemi kavramada yardımcı olabilecek durumlardan birine dikkati çekmektedir. Gerek stresli yaşam tarzlarından gerekse Konfüçyanizmin etkisi ile kültürlerine giren ayinlerden sıyrılmak için bir nevi başkaldırı sergileyen özellikle genç nesil, memleketlerine gidip ayin törenini gerçekleştirmek şöyle dursun, bu günleri ülkelerinde bile geçirmeme şeklinde bir tavır sergilemektedir. Son zamanlarda ülkemizde kutlanan milli ve dini bayram tatillerinde de benzer durumun yaşanıyor olması, öğrencinin Kore'de yaşanan durumla kolaylıkla ortak noktayı yakalayıp anlamlandırabilmesine katkı sağlayacaktır. Bu örnekte olduğu gibi, eserde Kore kültürü ile Türk kültürü arasında farklılıkların ortaya çıktığı kadar yer yer benzerliklerin de bulunması öğrencinin eserden kopmayarak, öğrenme istediği merak duyusunun diri durmasına olanak sağlamaktadır.

Sonuç

Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme

Kore dilinde kaleme alınan eser, anadilden İngilizceye çevrilmiş ve İngilizceden yapılan çeviri ile edebiyatımıza kazandırılmıştır. Çalışma boyunca eserden yapılan alıntılarda Türkçeye yapılan tercümesine atıfta bulunulmuştur.

Bu çalışmada yukarıda değinilen konular çerçevesinde kadının annelik, eş, gelin ve toplumsal yönden kadınlık rolleri tartışılmış ve kadınlık rollerinin haricinde yemek, toplumsal aidiyet, aile yapısı konularında bir takım kültürel işlevleri olduğu saptanmıştır. Kadının annelik rolüne göndermeleri 42. sayfada yer alan "Çocuklarımızı okula gönderemeyeceksek, eşya sahibi olmanın manası ne?" şeklindeki alıntıda olduğu gibi kitabın genelinde aileye bağımlı ve çocuklarına düşkün bir karakter biçiminde ortaya çıktığı ve buna bağlı olarak Kore'deki anne karakterinin de diğer doğu toplumları ile benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Annelik rolünün dışında, toplumsal statü bağlamında bir kadın olarak başkarakter Park Sonyo'dan beklenen görevlerin ise, genel itibariyle 56. sayfada yer alan "Annen para kazanmak için ipek böceği yetiştirmiş, bira mayası hazırlamış, tofu yapılmasına yardımcı olmuştu." cümlesindeki gibi, yemek işlerini üstlenme ve aile bireylerinin ihtiyaçlarını düzenleyip tedarik etme şeklinde olmasının eserde güçlü bir şekilde işlendiği görülmüştür. Park Sonyo'nun kendisine karşı vurdumduymaz bir tavır sergileyen kocasına karşı özverili davranışlarda bulunduğu işaret eden 13. sayfadaki "Benim yaş günümü de babanın yaş gününde kutlayalım." önerisi ataerkil düzende iyi bir eş olma gayretinde olan kadın görüntüsünü vermektedir. Bu örnekte olduğu gibi, eser boyunca özverili tarafın Park Sonyo olmasının Kore toplumunda kadının bir eş olarak konumunu tahayyül etmede iyi bir örnek olduğu düşünülmektedir. Eserde kadına gelin olarak biçilen rollerin çocuk dünyaya getirme ve geleneksel ayinlerde yemek hazırlama noktasında baskın olduğu görülmüştür. Bu durum sayfa 77'de "On yedi yaşında evlendim, ama ancak on dokuzunda hamile kaldım. Halan sürekli çocuğumun olmayacağını söylüyordu." şeklindeki örnekler üzerinden gözlemlenmiştir.

Kültürel unsurların ders ortamında yabancı dil öğretiminde materyal hazırlama, ders ortamında örneklendirme, derste işlendikten sonra sınıfta değerlendirilmesi olarak üç ayrı aşama olarak kullanılmasında önemli olacağı düşünülmektedir. Dil öğretimi kültür karşılaştırma çalışması olan Hofstede 6-D

Modelinde yer alan ülkelerin kültür karşılaştırması oranına göre, Türkiye ve Kore Güç Mesafesi istatistiğinde elen alınan veriler bakımından kültürel yönden dikkate değer bir benzerlik oranına sahiptir. Bu durum, iki ülkenin her ne kadar coğrafya olarak birbirinden oldukça uzakta olsa da kültürel yönden gözle görülür derecede benzerlik taşıdığını göstermektedir. Var olan bu benzerliklerin sınıf ortamında öğrenciye karşılaştırmalı şekilde verilmesinin öğrencide öğrenme merakı ve algısında açılmaya sebep olacağı düşünülmektedir.

Sınıf ortamında eser aracılığı ile kültürel öğelerin öğrenciye öğretimi üzerine eğilen bu çalışmada, "Lütfen Anneme İyi Bak" adlı eserin içerdiği Kore kültürüne ait kodların öğrencinin kavrayabilmesi bakımından uygun olduğu görülmüştür. Eser Kore toplumundaki kültürel değerleri geçmişle günümüz arasında adeta bir köprü kurarak işlemektedir. Eserin sadece Kore kültürüne ait ipuçları vermekle kalmayıp, Korecede muhatabına karşı kullanılan unvan ve hitap şekillerine değinmesi bakımında yabancı dil olarak Korece'nin öğretildiği sınıflarda işlenmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. Kültürlerarası anlayışa ve etkileşime gereksinim duyulan günümüzde farkı coğrafyalara dönük farklı öğretim yöntemleri ve materyallerinin geliştirilmesinin gerekliliği büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- ALTUNDAĞ, P., Shin Kyun Sook'un Lütfen Anneme İyi Bak Adlı Romanında Kadın Olgusu, Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, cilt/volüme 53, sayı 2, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2014.
- DEMİREL, Ö., Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı, Pegem Akademi, Baskı: 22, Ankara, 2015.
- NİSBETT, R. E., Düşüncenin Coğrafyası, (Çev. Gül Çağalı Güven), Varlık Yayınları, İstanbul, Haziran, 2017.
- SHİN, D., Ommarıl Butahhae Soseolgyoyukceok Iymiya Kyoyuk Bangan, Sangmyeong Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- SHİN, K., Lütfen Anneme İyi Bak, (Çev. Belgin Selen Haktanır Us), Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- YUN, Y., Munhakıl Tonhan Hanguge Gachimunhwa Kyoyuk Bangan-Shin Kyunk Sooke Ommarıl Butakhaeril Junshimiro-, Horizontal and

*Gökmen & Pala "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser
Kullanımı Üzerine Bir Deneme*

Vertical Individualism and Collectivism, *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (1), 2014.

İnternet kaynağı: <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>